

CZU: 159.942:373.31:316.6

PROFILURI PSIHOSOCIALE ALE CADRELOR DIDACTICE STABILE/INSTABILE EMOȚIONAL

Raisa CERLAT

Universitatea de Stat din Moldova

În articol este reflectată conceptualizarea profilurilor psihosociale ale cadrelor didactice stabile/instabile emoțional și caracteristica acestora prin prisma diferențelor semnificative înregistrate. Este elucidat impactul real al stabilității emoționale în activitatea profesională (dar și personală) a cadrelor didactice din învățământul primar.

Cuvinte-cheie: *stabilitate emoțională, instabilitate emoțională, cadre didactice, cercetare empirică, profiluri psihosociale, diferențe semnificative, impact homeostatic și adaptativ.*

PSYCHOSOCIAL PROFILES OF TEACHERS EMOTIONAL STABLE/ UNSTABLE

The content of the article reflects the conceptualization of the psychosocial profiles of teachers emotionally stable/unstable and their characteristics in terms of significant differences. It elucidates the real impact of emotional stability in work (and also professionally) of teachers from the primary school.

Keywords: *emotional stability, emotional instability, teachers, empirical research, psychosocial profiles, significant differences, homeostatic and adaptive impact.*

Introducere

Dezvoltarea stabilității emoționale, propulsată de nevoia de optimizare și valorificare, acționează ca factor de echilibrare a conduitei, orientând și susținând individul în vederea realizărilor personale și performanțelor profesionale. Abordarea sistemică și complexă a stabilității emoționale, implicând analiza structurală și funcțională a acesteia, a condiționat reliefarea profilurilor psihosociale ale cadrelor didactice stabile emoțional și ale celor instabile emoțional și caracteristica acestora prin prisma diferențelor semnificative înregistrate.

Eșantion și metode de cercetare

Demersul investigativ privind particularitățile psihosociale ale stabilității emoționale a cadrelor didactice s-a bazat pe o strategie complexă de cercetare, implicând: *Chestionarul de personalitate Eysenck, Chestionarul de diagnosticare a adaptării social-psihologice, Chestionarul Comportamentul cotidian, Chestionarul de diagnosticare a toleranței în comunicare, Inventarul Burnout Maslach, Chestionarul de satisfacție în muncă și Chestionarul MacLin de determinare a stresului organizațional.*

Analiza statistică a rezultatelor a fost efectuată cu ajutorul programului SPSS, incluzând utilizarea următoarelor **metode statistice:** indicatori de statistică descriptivă; coeficientul de corelație liniară simplă Bravais-Pearson; testul t Welch pentru compararea a două eșantioane independente cu varianțe inegale; testul Mann-Whitney U pentru compararea a două eșantioane independente etc.

Numărul total al cadrelor didactice implicate în cercetarea particularităților psihosociale ale stabilității emoționale este de 200 de persoane. Genul respondenților a fost în exclusivitate feminin având vârsta cuprinsă între 21 și 63 ani; vechimea în muncă s-a încadrat în intervalul 1-44 ani. Mediul în care locuiesc și își desfășoară activitatea profesională: 54% – urban, 46% – rural. Menționăm că participarea la cercetare a tuturor cadrelor didactice a fost în exclusivitate una voluntară, iar eșantionul respectiv întrunește toate condițiile necesare pentru a fi considerat reprezentativ.

Rezultate obținute

Având drept scop determinarea profilurilor psihosociale atât ale cadrelor didactice stabile emoțional (CDSE), cât și ale celor instabile emoțional (CDIE), am considerat oportun să scoatem în evidență ariile de implicare a stabilității emoționale, în conformitate cu funcțiile sale de bază – homeostatică și adaptativă. Astfel, au fost reliefate particularitățile psihosociale ale stabilității emoționale și implicarea lor funcțională în activitatea profesională a cadrelor didactice. Pentru început, vom analiza funcția homeostatică a stabilității emoționale care, având rol de reglare și stabilizare, permite menținerea echilibrului emoțional interior, împiedicând creșterea necontrolată a tensiunii emoționale până la nivelul dezorientării, al dezorganizării activității și al trăirilor emoționale frustrante [1]. Pentru evidențierea modalității de realizare a acestei funcții, am cercetat

toleranța la stresul profesional, sindromul *burnout* și controlul emoțiilor în mediul profesional al cadrelor didactice, în dependență de nivelul stabilității lor emoționale.

Pentru depistarea modului de asociere a stabilității emoționale cu domeniile stresului organizațional, am utilizat *coeficientul de corelație Bravis – Pearson*. Rezultatele obținute relevă existența unei relații de interdependență slabă ca intensitate între stabilitatea emoțională și toleranța la stresul organizațional, în domeniile *Nivelul general al toleranței la stresul organizațional* ($p=0,014$) și *Activitate și productivitate* ($p=0,011$), respectiva componentă implicând: randamentul crescut al muncii (fără eforturi excesive), capacitatea de a alterna munca cu odihna; motivația profesională etc.

Incidența arderii emoționale la cadrele didactice emoțional stabile/instabile este reprezentată grafic în Figura 1 și ne permite să completăm calitativ portretul cadrului didactic din clasele primare cu următoarele caracteristici [1]:

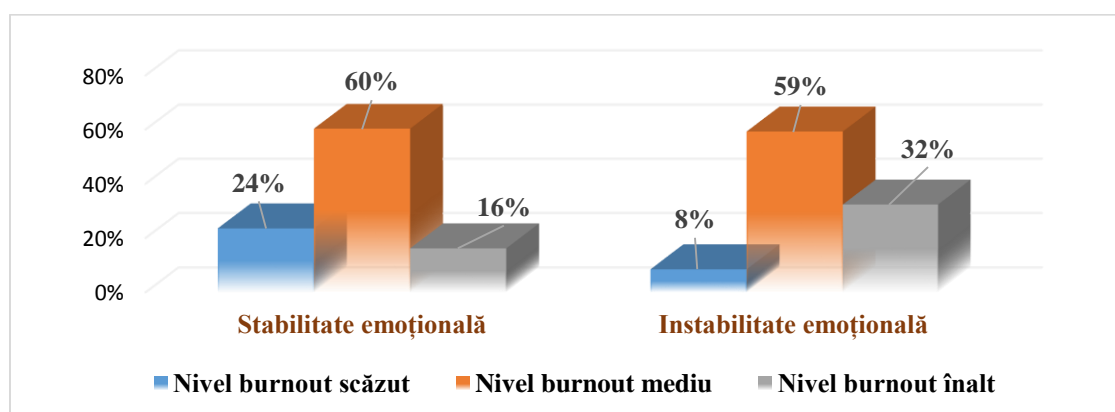

Fig.1. Nivelul *burnout* al cadrelor didactice stabile/instabile emoțional.

Cadrele didactice stabile emoțional prezintă un nivel scăzut al *burnout*-ului în 24% din cazuri, un nivel mediu al *burnout*-ului în 60% din cazuri, iar comportamente specifice arderii emoționale se atestă la 16% din ele. Nivelul înalt al ponderii *burnout*-ului (16%) sugerează faptul că felul în care sunt constituite și funcționează la ora actuală mediile didactice creează o presiune asupra individului și nu neapărat numai cei *slabi emoțional* cedează, ci pot ceda și cei entuziaști, și cei care sunt stabili emoțional. Dintre cadrele didactice instabile emoțional, 32% demonstrează o simptomă specifică arderii emoționale, ceilalți obținând valori medii (59%) și scăzute (8%) ale *burnout*-ului. Pentru calcularea diferențelor statistice dintre cele două categorii de cadre didactice în ceea ce privește componentele sindromului *burnout*, a fost aplicat *testul t* pentru eșantioane independente.

Tabelul 1

Diferența statistică dintre cadrele didactice stabile emoțional și cele instabile emoțional în ceea ce privește componentele *burnout*-ului

Variabile	Media CDSE	Media CDIE	Diferența dintre medii	Testul t	Grade de libertate	p
Epuizare	23,24	26,46	-3,22	-2,75	146,13	0,007
Depersonalizare	8,16	10,17	-2,01	-2,60	118,74	0,010
Reducerea realizărilor personale	35,07	34,42	0,66	0,67	115,34	0,502
Valori totale	5,93	6,68	-0,75	-3,20	117,02	0,002

Datele obținute (Tab.1) indică faptul că există o diferență semnificativă între cadrele didactice stabile emoțional și cele instabile emoțional în ceea ce privește epuizarea emoțională, depersonalizarea și valorile totale ale *burnout*-ului. În fiecare dintre cazuri, cadrele didactice instabile emoțional au înregistrat valori mai ridicate. Nu au fost înregistrate diferențe semnificative în ceea ce privește *reducerea realizărilor personale*, ceea ce confirmă faptul că și cadrele didactice instabile emoțional pot avea realizări profesionale optime.

Urmare logică a analizei diferențelor dintre cele două subgrupuri, am presupus că cadrele didactice cu un nivel ridicat al instabilității emoționale vor demonstra un nivel mai scăzut al controlului emoțional în diferite situații profesionale. Rezultatele comparației sunt prezentate în Figura 2.

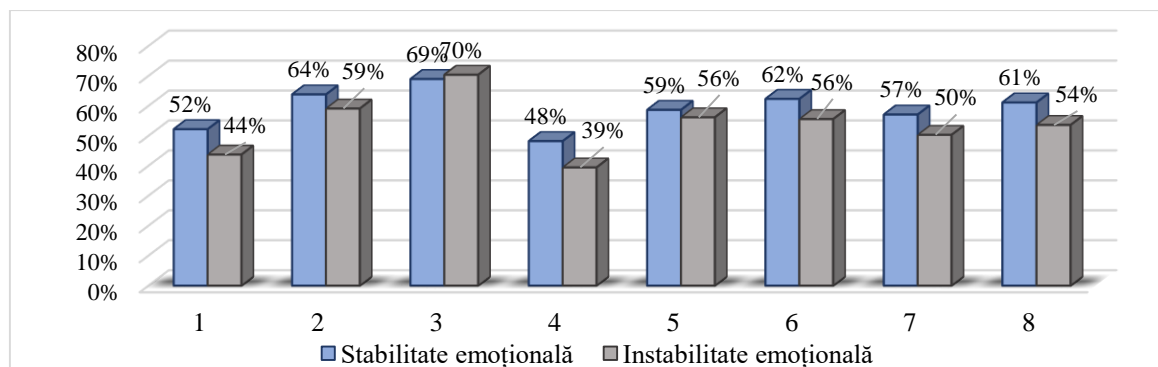

Fig.2. Nivelul controlului emoțional al cadrelor didactice stabile/instabile emoțional.

Așadar, toate cadrele didactice prezintă un nivel mediu sau înalt al controlului în diferite situații profesionale. Nivelurile cele mai scăzute ale controlului emoțional (48/52% pentru cadrele didactice stabile emoțional și 39/44% pentru cele instabile emoțional) sunt asociate susținerii lecțiilor publice și a interviurilor pentru angajare. Diferențele dintre grupuri constituie în acest caz 8-9% și sunt semnificative statistic ($p=0,018$). Un nivel ceva mai înalt al controlului emoțional (50-60%) însoțește relațiile conflictuale cu alții, dar și conștientizarea lipsei respectului profesional. Cel mai stăpâni pe situație respondenții sunt atunci când sunt informați că remunerarea materială întârzie. Observăm aici o implicare emoțională destul de lejeră vizavi de recompensa materială și o vulnerabilitate emoțională crescută în ceea ce privește dorința (ambelor categorii) de stimă și respect în activitatea profesională.

Pentru măsurarea diferențelor statistice dintre cele două categorii de cadre didactice, în ceea ce privește controlul emoțional în diferite situații profesionale, a fost aplicat *testul t* pentru eșantioane independente. Rezultatele obținute denotă existența diferențelor semnificative între cadrele didactice instabile emoțional și cele stabile emoțional, în ceea ce privește controlul emoțional în timpul susținerii unui interviu de angajare ($p=0,045$) și a lecțiilor publice ($p=0,041$). În ambele cazuri, grupul de cadre didactice stabile emoțional demonstrează un nivel mai înalt al controlului emoțional. În celelalte situații profesionale, cu toate că există diferențe procentuale (de 5-7%), ele nu sunt semnificative din punct de vedere statistic.

Pentru investigarea realizării funcției adaptative a stabilității emoționale în cadrul activității profesionale, ne-am propus diagnosticarea adaptării social-psihologice a cadrelor didactice, precum și caracteristica indicatorilor integrali ai adaptării social-psihologice în dependență de nivelul stabilității emoționale a cadrelor didactice. În scopul analizei comparative aprofundate a diferențelor înregistrate de către cadrele didactice stabile emoțional și cele instabile emoțional, în ceea ce privește adaptarea lor social-psihologică (ASP), a fost aplicat *testul t* pentru eșantioane independente, rezultatele fiind expuse în Tabelul 2.

Tabelul 2

Diferențele statistice înregistrate de CDSE și CDIE în ceea ce privește ASP

Variabile	Media CDSE	Media CDIE	Diferența dintre medii	Testul t	Grade de libertate	P
Inadaptabilitate	79,97	91,27	-11,30	-2,86	127,01	0,005
Neacceptarea altora	18,04	19,96	-1,92	-1,99	116,66	0,049
Disconfort emoțional	15,61	19,76	-4,14	-3,47	125,39	< 0,001
Control intern	55,43	59,38	-3,95	-2,47	111,20	0,015
Control extern	17,12	20,52	-3,40	-2,75	131,74	0,007
Supunere	17,18	20,12	-2,94	-3,59	130,71	< 0,001
Escapism	12,04	13,92	-1,88	-2,75	160,44	0,007

Și aici au fost înregistrate diferențe semnificative între cele două grupuri de cadre didactice în ceea ce privește: inadaptabilitatea, falsitatea, neacceptarea altora, disconfortul emoțional, controlul intern și extern, supunere și escapism. În fiecare dintre cazuri, grupul de cadre didactice instabile emoțional au înregistrat valori numerice mai ridicate, ceea ce denotă un nivel mai scăzut al adaptării lor social-psihologice.

Procesul de învățământ se realizează prin și pentru comunicare, fiind în ultimă instanță un act de comunicare. Pentru transmiterea eficientă a mesajului didactic, în clasele primare este imperios necesară prezența *toleranței în comunicare*, care implică în structura sa mai multe componente ale stabilității emoționale. Pentru analiza diferențelor statistice dintre cele două categorii de cadre didactice în ceea ce privește toleranța în comunicare a fost aplicat *testul t* pentru eșantioane independente, rezultatele fiind prezentate în Tabelul 3.

Tabelul 3

Comparația statistică a toleranței în comunicare a cadrelor didactice stabile/instabile emoțional

Variabile	Media CDSE	Media CDIE	Diferența dintre medii	Testul t	Grade de libertate	p
Neacceptarea altora	6,52	7,32	-0,80	-2,08	122,33	0,039
Aprecierea subiectivă a celorlalți	5,57	6,55	-0,99	-2,18	138,18	0,031
Conservatism în apreciere	6,48	7,50	-1,02	-2,59	150,48	0,011
Manifestarea impresiilor neplăcute	7,49	8,04	-0,55	-1,43	134,46	0,155
Tendințe de reeducare a partenerului	6,91	7,45	-0,54	-1,15	141,25	0,252
Tendința de adaptare a altora la sine	6,39	6,72	-0,34	-0,81	156,49	0,417
Neiertare	5,58	6,41	-0,83	-1,87	137,59	0,050
Nesuportare a disconfortului partenerului	4,19	4,49	-0,30	-0,63	127,05	0,527
Adaptare dificilă la alții	5,87	7,17	-1,30	-2,86	149,93	0,005
Nivel general al toleranței în comunicare	54,85	61,67	-6,82	-2,64	139,77	0,009

Datele obținute indică existența diferențelor semnificative între cadrele didactice stabile emoțional și cele instabile emoțional în ceea ce privește: neacceptarea altora, aprecierea subiectivă a celorlalți, prezența conservatismului în aprecierea celorlalți, neiertarea, adaptarea dificilă la alții și, în final, nivelul general al toleranței în comunicare [2]. În fiecare dintre cazuri, cadrele didactice instabile emoțional prezintă valori numerice mai ridicate, care corespund unui nivel mai scăzut al toleranței în comunicare.

În virtutea specificului profesional, cadrele didactice din învățământul primar sunt încadrate o bună parte a timpului în desfășurarea sau pregătirea diferitor activități cu caracter educațional. În asemenea condiții, am considerat oportună cercetarea satisfacției în muncă la cadrele didactice preponderent stabile sau instabile emoțional, rezultatele fiind prezentate în Figura 3.

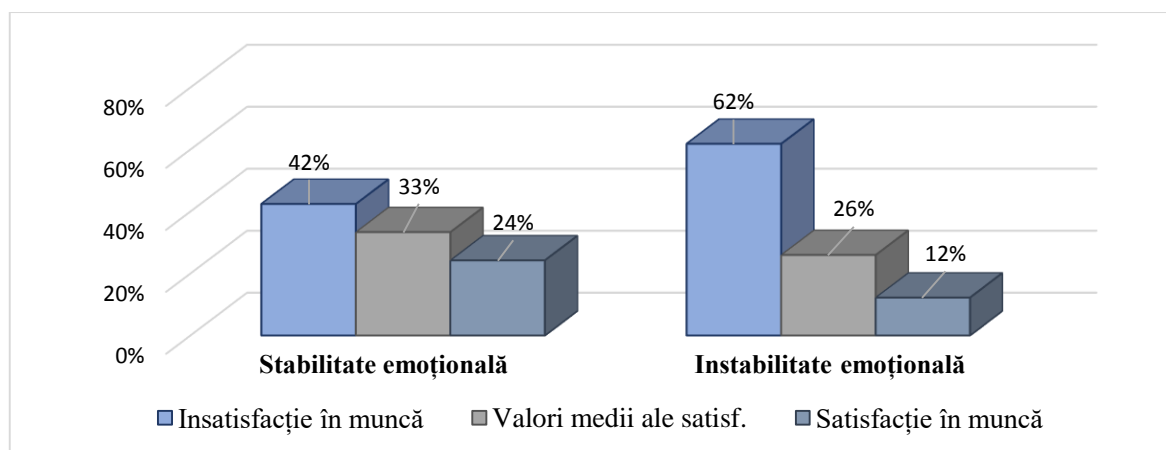

Fig.3. Satisfacția în muncă a cadrelor didactice stabile/instabile emoțional.

Astfel, conform datelor din Figura 3, învățătorii stabili emoțional sunt: satisfăcuți de munca lor – 24%, insatisfăcuți – 42%, iar 1/3 din ei demonstrează valori medii ale satisfacției în muncă. La celălalt pol, învățătorii cu un nivel mai înalt al instabilității emoționale sunt: insatisfăcuți de munca lor (62%), satisfăcuți (12%), iar ~1/4 din ei (26%) denotă valori medii ale satisfacției. În completarea acestei analize descriptive, vom prezenta și diferențele statistice înregistrate de către cadrele didactice stabile și cele instabile emoțional, în ceea ce privește satisfacția în muncă [3]. Rezultatele au fost obținute cu ajutorul *testului t* pentru eșantioane independente și sunt prezentate în Tabelul 4.

Tabelul 4

**Diferențele statistice înregistrate de CDSE și CDIE
în ceea ce privește satisfacția în muncă**

Variabile	Media CDSE	Media CDIE	Diferența dintre medii	Testul t	Grade de libertate	p
Remunerare și promovare	3.16	3.16	0.00	0.01	115.62	0.993
Conducere și relații interpersonale	4.36	4.14	0.22	2.05	130.10	0.042
Organizare și comunicare	4.48	4.19	0.29	2.86	119.39	0.005
Satisfacție generală	3.91	3.75	0.16	1.95	115.71	0.050

Datele obținute indică existența unei diferențe semnificative ($p \leq 0,05$) între eșantioanele de cadre didactice stabile emoțional și cele instabile emoțional vizând satisfacția în munca profesională la scalele *Organizare și comunicare*, *Conducere și relații interpersonale* și *Satisfacție generală*, respondenții stabili emoțional prezentând valori numerice mai ridicate. În ceea ce privește *Remunerarea și promovarea la serviciu*, ambele eșantioane demonstrează valori similare care denotă insatisfacție.

Elucidarea particularităților psihosociale ale stabilității emoționale a cadrelor didactice din învățământul primar, precum și identificarea caracteristicilor lor funcționale, ne-a condus spre conceptualizarea profilurilor psihosociale ale cadrelor didactice stabile/instabile emoțional și caracteristica lor prin prisma diferențelor semnificative înregistrate (Tab.5).

Tabelul 5

Profilurile psihosociale ale cadrelor didactice stabile/instabile emoțional

Variabila cercetată	Cadre didactice stabile emoțional	Cadre didactice instabile emoțional
Inadaptabilitate	Nivel mediu sau scăzut al inadaptabilității	Nivel preponderent mediu al inadaptabilității, manifestat prin dificultăți resimțite în realizarea reacțiilor de răspuns susceptibile să perturbeze integrarea în condițiile schimbătoare ale mediului social
Falsitate	Nivel mediu sau înalt al sincerității în procesul testării	Nivel preponderent mediu al sincerității, care poate fi explicat și printr-un nivel înalt al dezirabilității sociale
Neacceptarea altora	Nivel mediu sau scăzut al neacceptării altora	Nivel preponderent mediu al neacceptării altora, semnificând evaluări rigide ale altor sisteme valorice, cu implicarea redusă a empatiei și toleranței
Disconfort emoțional	Nivel mediu și scăzut al disconfortului emoțional resimțit	Nivel mediu al prezenței stărilor emoționale disfuncționale în raport cu propria persoană sau cu ceilalți, determinat de lipsa dorinței de acceptare și/sau schimbare
Locus of control	Sunt ambivalenți, preponderent internaliști	Cel mai frecvent sunt internaliști, dar pot fi și preponderent externaliști

Supunere	Nivel mediu al supunerii	Valori medii și înalte la scala supunerii, reprezentând tendința de a asculta, de a rezolva sarcinile impuse de cineva considerat autoritate, chiar dacă nu coincid cu propriile interese
Escapism	Valori medii și scăzute ale escapismului	Valori preponderent medii, caracterizate prin prezența tendinței de evadare din realitatea vieții sociale, fugă sau evitare a situațiilor problematice
Confort emoțional	Pentru CDSE este specific un nivel al confortului emoțional de 61%, asociat fiind cu predominanța unor stări plăcute, emoțional confortabile	
Tendințe dominatorii	În 53% din cazuri au tendința de a prelua conducerea în rezolvarea sarcinilor, punându-și interesele personale în prim-plan	În 47% din situații manifestă tendințe dominatorii
Toleranță în comunicare	Nivel mediu și înalt al toleranței în comunicare	Nivel mediu al toleranței, care implică: aprecierea subiectivă a altora, prezența conservatismului în comunicare, neacceptarea altora, nedorința de a le ierta greșelile, adaptarea mai dificilă la alții
Epuizare emoțională	Nivel mediu al epuizării emoționale	Nivel înalt al epuizării emoționale, care implică vidarea emoțională a persoanei, pierderea energiei și a motivației, apariția frământărilor și a tensiunilor, perceperea muncii ca pe o corvoadă
Depersonalizare	Nivel mediu al depersonalizării	Nivel mediu și înalt al depersonalizării, asociat fiind cu apariția atitudinilor impersonale, de detașare față de cei avuți în grijă, de respingere sau de stigmatizare a acestora
Sindromul <i>Burnout</i>	Nivel preponderent mediu al <i>burnout</i> -ului	Nivel mediu și înalt al sindromului <i>burnout</i>
Control emoțional	Nivel mediu și înalt al controlului emoțional	Nivel preponderent mediu al controlului emoțional în mediul profesional
Satisfacție în muncă	Satisfacție preponderent medie, sunt mai satisfăcuți decât CDIE în ceea ce privește: conducerea și relațiile cu colegii, organizare și comunicare și satisfacția generală în muncă	Satisfacția generală în muncă este slabă sau medie
Stres profesional	Valori medii ale rezistenței la stresul profesional, toleranță crescută la stres (comparativ cu CDIE) în domeniul <i>Activitate și productivitate</i>	Nivel mediu al rezistenței la stresul profesional

Analiza diferențelor dintre aceste două eșantioane ne permite să determinăm impactul real (de zi cu zi) al stabilității emoționale în activitatea profesională (dar și personală) a cadrelor didactice din învățământul primar. Astfel, stabilitatea emoțională implică:

- *Un nivel optimal al adaptării social-psihologice.* În condițiile transformărilor sociale, marcate de frecvente reforme educaționale, când învățământul primar este considerat o verigă educațională fundamentală, un nivel înalt al ASP a cadrului didactic va asigura racordarea învățământului la cerințele societății, implementarea principiilor învățării pe tot parcursul vieții și, desigur, comunicarea eficientă cu discipolii;
- *Un nivel înalt al toleranței în comunicare,* care înseamnă: „o viziune largă” (George Eliot), „un semn de putere” (Dalai Lama) și, desigur, evitarea multor conflicte interpersonale. Aceste calități sunt foarte importante în profesiile ce presupun interacțiunea umană permanentă;
- *Nivelul ridicat al confortului emoțional* specific CDSE se transmite, de obicei, și elevilor, iar ei vin cu plăcere la școală. În consecință, crește succesul școlar, iar părinții sunt mai liniștiți/satisfăcuți;
- Un cadru didactic stabil emoțional este *autentic și deschis către acceptarea altora*, el este capabil să înfrunte, să depășească situațiile stresante și nu evită greutățile întâmpinate;
- Învățătorul stabil emoțional deține *mecanisme de control ale epuizării emoționale și depersonalizării*, nepermițându-le să-i acapareze personalitatea, dar și munca didactică. Evident, în asemenea condiții și succesele profesionale vor fi mult mai mari;
- Nivelul mediu și înalt al controlului emoțional al CDSE presupune posibilitatea utilizării diverselor modalități de gestiune emoțională în diferite situații profesionale, atât sub aspect didactico-metodologic, cât și comunicațional-relațional;

- Stabilitatea emoțională contribuie la prevenirea sindromului *burnout*, asigurând astfel bunăstarea profesională, dar și sănătatea fizică și psihică a cadrelor didactice;
- Un cadru didactic stabil emoțional își poate lăsa grijile la serviciu. El pleacă acasă liniștit, echilibrat și, de obicei, nu-și împovărează familia cu problemele profesionale. Deci, poate fi un bun familist;
- În condițiile în care educația este percepută drept *instrumentul crucial de creștere a competitivității economice și a calității vieții personale și sociale*, un nivel optimal al stabilității emoționale a cadrului didactic din învățământul primar are repercusiuni pozitive asupra calității vieții discipolilor săi și a familiilor acestora, contribuind astfel la bunăstarea socială și economică a țării.

Concluzii

✓ Identificarea particularităților psihosociale ale stabilității emoționale a determinat conceptualizarea profilurilor cadrelor didactice stabile emoțional și instabile emoțional, contribuind la stabilirea impactului stabilității emoționale în activitatea profesională a cadrelor didactice.

✓ Creșterea nivelului instabilității emoționale condiționează intensificarea epuizării emoționale, a depersonalizării și a sindromului *burnout* în general, cadrele didactice instabile emoțional înregistrând valori mai înalte. Influența instabilității emoționale își amplifică intensitatea în asociere cu *tipul A* de personalitate, contribuind la dezvoltarea unui nivel mediu sau înalt al sindromului *burnout*. La fel, s-a identificat impactul stabilității emoționale în controlul intensității manifestării reacțiilor emoționale, cadrele didactice stabile emoțional demonstrând un nivel mai înalt al controlului emoțional în mediul profesional.

✓ Între cadrele didactice stabile și instabile emoțional au fost înregistrate diferențe semnificative în ceea ce privește: inadaptabilitatea, falsitatea, neacceptarea altora, disconfortul emoțional, controlul extern, supunerea și escapismul. În fiecare dintre cazuri, cadrele didactice instabile emoțional au înregistrat valori numerice mai ridicate, fapt ce denotă un nivel mai scăzut al adaptării lor social-psihologice.

✓ Creșterea instabilității emoționale influențează diminuarea satisfacției în muncă. Între eșantioanele de cadre didactice stabile emoțional și instabile emoțional există o diferență semnificativă în ceea ce privește satisfacția în munca profesională la scalele: *Organizare și comunicare, Conducere și relații interpersonale și Satisfacție generală*, cadrele didactice stabile emoțional prezentând un nivel mai înalt. În ceea ce privește *Remunerarea și promovarea* la serviciu, satisfacția ambelor eșantioane este similară.

✓ Între stabilitatea emoțională și toleranța în comunicare (calitate importantă a profesiei didactice) există o relație de consonanță interdimensională, statistic semnificativă. Între cadrele didactice stabile emoțional și cele instabile emoțional există diferențe semnificative în ceea ce privește: neacceptarea altora, aprecierea subiectivă a celorlalți, prezența conservatismului în apreciere, neiertarea, adaptarea dificilă la alții și, în final, nivelul general al toleranței în comunicare. În fiecare dintre cazuri, cadrele didactice instabile emoțional prezintă valori numerice mai ridicate, care corespund unui nivel mai scăzut al toleranței în comunicare.

Referințe:

1. BUCUN, N., CERLAT, R. Influențe ale stabilității emoționale în diminuarea stresului profesional și în prevenirea sindromului *burnout* al cadrelor didactice din învățământul primar. În: *Univers Pedagogic* (Chișinău), 2017, nr.3(55), p.64-74.
2. CERLAT, R. Adaptarea social-psihologică a cadrelor didactice stabile/instabile emoțional. În: *Studia Universitatis Moldaviae*. 2018, nr.5(115), p.149-156.
3. CERLAT, R. Interferențe psihosociale ale stabilității emoționale și satisfacției în muncă la cadrele didactice din învățământul primar. În: *Materialele Conferinței științifice internaționale „Evaluarea în sistemul educațional: deziderate actuale”*. Institutul de Științe ale Educației. Chișinău: Print Caro, 2017, p.426-431.

Date despre autor:

Raisa CERLAT, doctor în psihologie, lector universitar, Facultatea de Psihologie, Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova.

ORCID: 0000-0001-6864-9939

Prezentat la 29.05.2019